

Ķīnas Tautas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu Āfrikas politikas perspektīvas

Mārtiņš Daugulis

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Eiropas studiju fakultāte, Doktorantūras nodaļa, Latvija*

Ievads. 2014. gada griezumā Āfrikas jautājums atkārtoti ir parādījies starptautiskās politikas dienas kārtībā, Amerikas Savienotajām Valstīm (ASV) aktualizējot savu Āfrikas politikas virzienu. 2014. gada 4.–6. augustā notikušajā ASV–Āfrikas samītā kā centrālais tika atvērts jautājums – kāda tad ir ASV dienas kārtība un mērķis sadarbībai ar Āfriku.

Šī jautājuma kontekstā politiskās prakses analītiķi norāda, ka Ķīnas Tautas Republika (ĶTR) intensīvu sadarbību ar Āfriku izvērsis jau kopš 2004. gada un ĶTR prezidents Hu Džinņao ar “Ķīnas un Āfrikas draudzības” politiku ir jau definējis Āfrikā mūsdienīgās ārvalstu ietekmes zonas, kurās ĶTR, protams, dominē. Attiecīgi arī ASV vēlme aktualizēt savu klātbūtni Āfrikā vairāk ir saistīta ar pretdarbību ĶTR, nevis ekonomiskās izaugsmes interesēm *per se*.

Savukārt Baraka Obamas administrācijas atbalstītāji norāda uz to, ka tieši Obamas administrācija ir spērusi soli pretīm jauna veida attiecību dibināšanai ar Āfriku, kur kontinents vairs netiek skatīts kā vienots veselums (uz attīstītajiem centriem vērsta pieeja) un kur netiek likts uzsvars uz atbalstu, bet sadarbību Āfrikas izaugsmei.

Minētie viedokļi norāda uz neoreālisma un neoliberalisma (starptautiskajās attiecībās to sauc arī par neo-neo sintēzi) klasisku debati ietekmes sfēru un ekonomisko interešu mijiedarbībā. Tādēļ autors pētījuma “Ķīnas Tautas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu Āfrikas politikas perspektīvas” ietvaros aplūko, cik praktiskās ietekmes telpas atliek ASV iepretim jau dibinātajām ĶTR ietekmes zonām Āfrikas kontinentā; kāds ir šīs ietekmes raksturs, teritoriālais un ekonomiskais griezumš; kā pret šo ietekmi attiecas un to novērtē pati Āfrika savā oficiālajā politiskajā retorikā.

Autors darba ietvaros sniedz arī perspektīvu skatījumu vadlīniju līmenī Āfrikas ekonomiskajiem un izaugsmes ieguvumiem salīdzināmos skaitļos un vienībās, liekot līdzās ĶTR pienesumu Āfrikas ekonomikā un citu “Āfrikā ieinteresēto” valstu esošo un provizorisko pienesumu, kā arī to sasaisti ar politisko ietekmi, tā atverot neoreālisma / neoliberalisma aspektu par “ekonomikas investīcijām politiskajā ietekmē”.

Darba mērķis ir noskaidrot ĶTR un ASV ietekmju samēru abu minēto valstu Āfrikas politikas ietvaros.

Darba pētnieciskā metode ir satura analīze.

Darba teorētiskais segums ir neoreālisma un neoliberalisma pieeja.

Secinājumi.

1. ĶTR ir skaidri definējusi savas ietekmes zonas, kas piesaistītas teritoriālām un ekonomiskām interesēm.
2. ASV iespēja palielināt savu ietekmi jau esošajās ĶTR ietekmes zonās vērtējama kā maziespējama.
3. Āfrikas perspektīvā ĶTR ir provizoriski vēlamāks sadarbības partneris – iemesls tam ir tieši sadarbības ilglaicīgums starp Āfriku un ĶTR, ekonomiskajiem piedāvājumiem no ASV šādā griezumā kļūstot sekundāriem.